

Riikkaidgaskasaš konvenšuvdna heaittihit buotlágan nállevealaheami

Mearriduvvui ja rahppojuvvui vuolláičállimii ja ratifiseremii Váldočoahkkima cealkámuša 2106 bokte (XX), juovlamánu 21.b. 1965.

Fápmuduvvon ođđajagimánu 4.b. 1969, artihkkala 19 vuodul.

Konvenšuvnna stáhtalahtut,

vuhtiiváldet ahte Ovttastahttojuvvon našuvnnaid lihttu mearriduvvon vuodđoprinsihpaid mielde leat buot olbmuiin riegádusa rájes, ovttaadássásaš olmmošárvvut ja vuoigatvuodát, ja ahte buot miellahttustáhtat leat geatnegahttojuvvon, sierra dahje ovttasbarggus organisašuvnnaiguin, bidjat doaimbajuid johtui olahit ovttastahtton našuvnnaid ulbmiliin, namalassii ovddidit, gudnejahttit ja doahttalit olmmošvuoigatvuodaid ja vuodđofriidjavuodaid, almmá mänge vealaheami, náli, sohkabeali, giela dahje oskku dáfus,

vuhtiiváldet ahte Máilmmiviidosáš olmmošvuoigatvuodájulggaštus nanne ahte buohkat leat riegáduvvon friiddja ja olmmošárvvu ja olmmošvuoigatvuodaid dáfus ovttaadássásaččat, ja ahte buohkain lea vuoigatvuohta buot julggaštusa namuhuvvon vuoigatvuodáide ja friidjavuodáide, almmá mänge lágan vealaheami, erenoamážit náli, liikeivvni dahje našuvnnalaš duogáža dáfus,

vuhtiiváldet ahte lánka ii earut olbmuid ja ahte buohkain lea vuoigatvuohta oažžut seammalágan lánkasuodjalusa vuosttaldit buotlágan vealaheami ja vealahangiktalemiid,

vuhtiiváldet ahte Ovttastahtton našuvnnat leat hilgon kolonisttalaš daguid ja buotlágan nállevealaheami ja buotlágan kolonialisma guoski vealaheami, beroškeahhtá gos ja bargovugiin, ja ahte jagi 1960 juovlamánu 14.beaivásaš julggaštus kolonijaid ja daid ássiid sorjjasmeahttunvuodá birra (Váldočoahkkima cealkámuš 1514 (XV) nanne ja allaáiggálaččat mearrida ahte diekkár áššit galget johtilit ja eavttutkeahtá jávkaduvvot ja heaittuhuvvot,

vuhtiiváldet ahte Ovttastahttojuvvon našuvnnaid jagi 1963 skábmamánu 20. beaivásaš julggaštus juohkelágan nállevealaheami heaittiheami birra (Váldočoahkkima cealkámuš 1904 (XVIII) allaáiggálaččat nanne ahte buotlágan nállevealaheapmi ja buotlágan dágut mat vuolggahit nállevealaheami galget heaittihuvvot, ja ahte ipmárdus ja gudnejahttin olmmošárvvuide ferte buoriduvvot,

jáhkket ahte juohkelágan badjelgeahččan mii vuodđuduvvo nállearuheaddji teoriijaid ala lea dieđalaččat boastut, moralalaččat heivetmeahttun, sosiálalaččat eahpevuoiggalaš ja váralaš, ja ahte ii gávdno makkárge dilálašvuotta gos nállevealaheami sáhtašii bealuštit, ii teorehtalaččat iige geavatlaččat,

duođaštit nuppos ahte olbmuid vealaheapmi náli, ivnni dahje etnalaš duogáža geažil hehtte našuvnnaid gaskasaš ustitlaš ja ráfálaš oktavuodaid, billista ráfi ja sihkkarvuoda olbmuid gaskkas ja ráfálaš ovttaseallima daid olbmuid guovdu geat ássat seamma stáhtas,

nannosit jáhkket ahte nálálaš headušteami eai heive makkár ge ealli servodaga ideálaide,

fuolastuvvet go nállevealaheapmi ain gávdno muhtun máilmmi osiin, ja go almmolaš politihkka vuodđuduvvá nálálaš badjelgeahččanjurdagiid dahje nállevažuhanjurdagiid ala, ovdamearkka dihte apartheidpolitihkka, olggušteapmi dahje čuoldin,

čielgasit leat mearridan bidjat johtui buot dárbbášlaš doaibmabijuid heaittihit buotlágan nállevealaheami, ja eastadit ja vuosttaldit nálálaš teoriijaid ja geavadiid, dainna ulbmilin ahte ovddidit ja buoridit oktavuodaid olmmošnáliid gaskka ja hukset riikkaidgaskasaš servodaga almmá man ge nállearuheami ja nállevealaheami haga,

muittuhit Konvenšuvnna eastadit vealaheami bargodilis ja bargosajis mii dohkkehuvvui Riikkaidgaskasaš bargoorganisašuvnnas jagi 1958, ja Konvenšuvnna eastadit vealaheami oahpahusas mii dohkkehuvvui Ovtastuvvon našuvnnaid oahppo-, dieđalaš- ja kulturorganisašuvnnas jagi 1960,

háliidit čađahit Ovtastuvvon našuvnnaid julggaštusa prinsihpaid ahte heaittihit buotlágan nállevealaheami, ja dan ulbmila ektui sihkkarastit ahte geavatlaš doaimbajut mearriduvvojit nu johtilit go vejolaš,

ja leat soahpan čuovvovaččat:

Oassi I

Art.1.1.Dán konvenšuvnnas sátni ”nállevealaheapmi” mearkkaša juohkelágan sierrameannudeami, čuoldima, ráddjema dahje oidima mii dáhpáhuvvá náli, liikeivnni, soga dahje našuvnnalaš dahje čearddalaš duogáža geažil, ja man ulbmil dahje váikkuhus lea heaittihit dahje ráddjet olmmošvuoigatvuođaid ja vuođđovuoigatvuođaid dohkkeheami, návddašeami dahje čađaheami ovttá láchkai olbmuid gaskkas, ja maiddáai vuođđovuoigatvuođaidge politihkalaš, ekonomalaš, sosiála, kultuvrralaš dahje man ihkenas suorggis almmolaš eallimis.

2. Dát konvenšuvdna ii gusto jos muhtun konvenšuvdnastáhta mearrida doaimbajuid iežas stáhtalahtuide, dahje sidjiide geat eai leat stáhtalahtut, mat mielddisbuktet vealaheami, čuoldima, ráddjema dahje oidima.

3. Dán konvenšuvnna mearrádusaid ii sáhte dulkot dainna lágiin ahte dat mange láchkai váikkuhit stáhta riektenjuolggadusaide mat gusket čearddalašvuhtii, stáhtalahttuvuhtii dahje stáhtalahttun dohkkehuvvot amas riikkas, muhto eaktun lea ahte riektenjuolggadusat eai vealat mange čearddalaš joavkku.

4. Erenoamáš doaibmabijut mat álggahuvvojit dušše dainna ulbmilin ahte sihkkarastit dohkálaš ovdáneami dihto nállejoavkkuide dahje čearddalaš joavkkuide, go dat dárbbášit suddjema beassat návddašit olmmošvuoigatvuođaideaset ja vuodđofriiddjavuođaideaset, eai galgga dulkojuvvot nállevealaheapmin, muhto eaktuduvvo ahte doaibmabijut eai ásat sierra vuoigatvuođaid čearddalaš joavkkuide, ja ahte doaibmabijut heaittihuvvojit go ulbmil lea olahuvvon.

Art.2.1. Konvenšuvdnastáhtat hilgot buotlágan nállevealaheami ja geatnegahttet iežaset, jotkkolaččat ja buot heivvolaš gaskaomiiguin, čađahit politihka dainna áigumušain ahte heaittihit buotlágan nállevealaheami ja buoridit oktavuodaid buot čearddaid gaska, ja dan ulmilla ektui

a)geatnegahttet buot konvenšuvdnastáhtaid hilgut buotlágan daguid dahje geavadiid man váikkuhus lea nállevealaheapmi olbmuid, joavkkuid dahje ásahusaid guovdu, ja áigot fuolahit ahte buot almmolaš eiseválddit ja almmolaš ásahusat, riikkadásis ja báikkálašdásis, čuvvot dáid geatnegasvuođaid,

b)geatnegahttet buot konvenšuvdnastáhtaid ahte eai oalggut, bealuš dahje doarjjo olbmuid dahje organisašuvnnaid nállevealaheaddji daguid,

c)galget buot konvenšuvdnastáhtat bidjat ulbmillaš doaibmabijuid johtui geahčadit almmolaš politihka riikkadásis ja báikkálašdásis, ja rievdadit, heaittihit dahje fámohtut buot nállevealaheaddji lágaid ja lánkaásahusaid, dahje jos dat jođálmahttet nállevealaheaddji daguid,

d)galget buot konvenšuvdnastáhtat heivvolaš gaskaomiiguin, maiddái lágaid bokte jos dilli dan gáibit, gielddit ja heaittihit olbmuid, joavkkuid dahje organisašuvnnaid nállevealaheaddji daguid,

e)geatnegahttet buot konvenšuvdnastáhtaid, dárbbu mielde, vuoruhit organisašuvnnaid ja joavkkuid geat jođihit nállerasttideaddji searvadahttindoaimmaid, ja eará doaibmabijuid maid ulbmil lea gomihit nállevealaheaddji ráddjehumiid, ja vuosttaldit buotlágan daguid mat nannejit nállevealaheami.

2. Konvenšuvdnastáhtat galget, go dilli dan gáibit, bidjat johtui erenoamáš ja konkrehta doaibmabijuid sosiála, ekonomalaš, kultuvrralaš ja eará surggiin sihkkarastit čearddalaš joavkkuide ja olbmuide dohkálaš ovdáneami ja suddjema, vai olmmošvuoigatvuođaideaset ja vuodđofriiddjavuođaideaset

besset návddašit, ollislaččat ja seamma eavttuid vuođul. Doaibmabijut eai galgga mange oktavuodas addit sierra vuoigatvuođaid čearddalaš joavkkuide dahje olbmuide manjil go doaibmabijuid ulbmil lea olahuvvon.

Art.3.Konvenšuvdnastáhtat hilgot erenoamážit čearddalaš sirren- ja apartheidpolitihka, ja geatnegahttet iežaset hehttet, gielddit ja jávkadit buot dákkár oainnuid daid guovlluin mat gullet sin mearridanválddi vuollái.

Art.4. Konvenšuvdnastáhtat hilgot buotlágan propagánda ja juohke organisašuvnna mii lea vuođđuduvvon dakkár oaiviliid ja teorijaid ala ahte muhtun nállejoavkkut dahje olmmošjoavkkut geain lea dihto liikeivdni dahje etnalaš duogáš leat nálálaččat alladássedeabbot, dahje geat bealuštit dahje ovddidit buotlágan nállelašheami ja nállevealaheami, ja stáhtat geatnegahttet iežaset bidjat johtui hohpolaš ja positiivvalaš doaibmabijuid dainna ulbmilin ahte heaittihit buotlágan vealaheami dahje vealahangiktalemiid, dan dihte go Máilmmiviidosáš olmmošvuoigatvuođajulggáštusa prinsihpain ja dán konvenšuvnna 5. artihkkala čielgasit mearriduvvon vuoigatvuođain lea stuora mearkkašupmi ja deaddu, ja daid mihttomearri lea earret eará

a)julggáštít ahte buotlágan jurdagiid gilvin ahte nubbi nálli lea alladássedeabbu go nubbi, ja nállelašheami ja buotlágan nállevealahangiktaleapmi, nu maiddái juohkelágan veahkaválddálášvuohta dahje veahkaválddálášvuođa giktaleapmi nállejoavkkuid dahje olmmošjoavkkuid ektui geain lea earálgan liikeivdni dahje etnalaš duogáš, ja buotlágan doarjja rasisttalaš doaimmaide, das maiddái ekonomalaš doarjja, lea ránggáštahtti dahku,

b)julggáštít ahte organisašuvnnat ja organiserejuvvon ja eará propagándadoaimmat mat ovddidit ja oalgguhit nállevealaheami, leat lobiheamit ja gildojuvvon, ja dat lea ránggáštahtti dahku searvat diekkár organisašuvnnaide dahje doaimmaide,

c) gielddit lobi addimis almmolaš eiseválddiide dahje almmolaš ásahusaide, riikkadásis dahje báikkálašdásis, ovddidit dahje oalgguhit nállevealaheami,

Art. 5.1. Vuodđogeatnegasvuođaid ektui mat čilgejuvvojit dán konvenšuvnna artihkkalis 2, leat konvenšuvdnastáhtat geatnegahttojuvvon gielddit ja heaittihit buotlágan nállevealaheami ja sihkkarastit buohkaide ovtadássásaš

láhkameannudeami, beroškeahhtá nális, liikeivnnis dahje našuvnnalaš dahje etnalaš duogážis, erenoamážit čuovvovaš vuoigatvuodaid oktavuodas:

a)vuoigatvuoha ovttađassásaš meannudeapmái duopmostuoluid ovddas ja buot eará riektehálddašanorgánain,

b)vuoigatvuoha persovnnalaš dorvvolašvuhtii ja stáhtalaš suddjemii veahkaválddálašvuoda dahje rumašvahađahttima oktavuodas, lehkos dal almmolaš virgeolmmoš dahje ovttaskas olmmoš, joavku dahje ásaš dasa sivalaš,

c)politihkalaš vuoigatvuodát, erenoamážit vuoigatvuoha searvat válggaide – jienastit ja vuolgit evttohassan válggaide – dábálaš ja ovttaárvosaš jienastanvuoigatvuodaid eavttuid vuodul, searvat riikkaviidosas stivrraide ja almmolaš hálddašeami buot dásiin, ja beassat geavahit almmolaš bálvalusaid seamma eavttuid vuodul,

d)eará borgárlaš vuoigatvuodát, erenoamážit:

i.vuoigatvuoha friddja johtalit ja válljet alccesis ássanbáikki stáhta rájaid siskkobealde,

ii. vuoigatvuoha vuolgit riikkas eret, maiddá iežas riikkas, ja máhccat ruoktot su iežas riikii,

iii. vuoigatvuoha stáhtalahttuvuhtii,

iv. vuoigatvuoha náitalit ja válljet náittosguoimmi,

v. vuoigatvuoha eaiggádit opmodaga, okto dahje earáiguin ovttas,

vi. vuoigatvuoha árbet,

vii. vuoigatvuoha jurddašan- oamedovddu- ja oskufriddjavuhtii,

viii. vuoigatvuoha oaivil- ja sátnefriddjavuhtii,

ix. vuoigatvuohta searvat ráfálaš čoahkkimiin ja organisašuvnnain,

e) ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš vuoigatvuođat, erenoamážit:

i. vuoigatvuohta oažžut barggu, friddja válljet alccesis fitnu, oažžut vuoiggalaš ja buriid bargoeavttuid ja suddjema bargguhisvuođa vuostá, oažžut seammá báikká seammá barggu ovddas, oažžut vuoiggalaš ja govttolaš mávssu,

ii. vuoigatvuohta vuodđudit ja miellahttun searvat fágaserviide,

iii. vuoigatvuohta oažžut ássansaji,

iv. vuoigatvuohta oažžut almmolaš dearvvašvuođabálvalusaid, medisiinnalaš divššu, oadjo- ja sosiálaaddosiid,

v. vuoigatvuohta ohppui ja oahpahussii,

vi. vuoigatvuohta friddja searvat kultuvrralaš eallimis,

f) vuoigatvuohta beassat ávkástallat buot almmolaš báikkiid ja bálvalusaid, nugo fievrrádusaid, hoteallaid, restauráŋnaid, kafeaid, teáhteriid ja párkkaid.

Art.6. Konvenšuvdnastáhtat galget váfistit ahte buohkat geat gullet sin mearridanválddi vuollái, ožžot ulmmálaš suodjaleami ja riekteneavvuid iežaset doaibmaválddalaš nationála duopmostuoluin ja eará stáhtalaš orgánain vuosttaldit buot nállevealahandaguid, mat dán konvenšuvnna njuolggadusaid mielde rihkkot olmmošvuoigatvuođaid ja vuodđofriddjavuođaid, ja ahte buohkain lea vuoigatvuohta duopmostuoluin ohat govttolaš ja dievaslaš buhtadusa dahje čuoččáldahttima buotlágan vahágiid ovddas maid leat šaddan gillát vealaheami geažil.

Art.7. Konvenšuvdnastáhtat geatnegahttet iežaset bidjat johtui hohpolaš ja ávkkálaš doaibmabijuid, erenoamáš oahpahus-, oahppo-, kultur- ja diehtujuohkinsuorggis, dainna ulbmilin ahte vuosttaldit ovdagáttuid mat vuolggahit nállevealahemi, ja maddái dainna ulbmilin ahte ovddidit ipmárdusa, soabalašvuođa ja ustivuođa buot našuvnnaid, buot nállejuhkosiid ja buot čearddalaš juhkosiid gaskka, ja juohkit dieđuid Ovtastuvvon našuvnnaid lihtu, Máilmmiviidosáš olmmošvuoigatvuođajulggastusa ja dán konvenšuvnna ulbmiliid ja váldoprinsihpaid birra.

Oassi II

Art.8.1. Lávdegoddi ásahuvvo heaittihit nállevealaheami (dán rájes gohčoduvvon “lávdegoddi”), ja das galget leat 18 áššedovdi geain lea buorre beaggin ja dovddus bealátkeahtes bargovuohki, ja sin galget konvenšuvdnastáhtat válljet iežaset stáhtalahtuid gaskkas ja lávdegotti miellahtut galget doaimmahit bargguideaset persovnnalaš návccaid mielde, ja das galgá deattuhit maid govttolaš geográfalaš ovddasteami, ja dan ahte iešguđet kultuvrrat ja deháleamos riektevuogádagat ovddastuvvojit.

2. Lávdegotti miellahtut galget válljejuvvot čiegus jienasteami bokte, persovdnalisttu vuodul maid konvenšuvdnastáhtat leat árvalan. Juohke konvenšuvdnastáhta sáhtta nammadit ovttá olbmo iežas stáhtalahtuid gaskkas.

3. Vuosttas válga galgá čađahuvvot guhtta mánu maŋŋil go dát konvenšuvdna fápmuduvvo. Unnimus golbma mánu ovdal válggaid, galgá Ovtastuvvon našuvnnaid generálačáli čálalaččat váldit oktavuoda konvenšuvdnastáhtaiguin ja ávžžuhit sin ovddidit evttohasárvalusa guovtti mánu sisa. Generálačáli galgá dasto ráhkadit alfabehtalaš listtu gos leat buot olbmuid namat geat dán láchkai leat árvaluvvon, ja das galgá almmuhuvvot guhte konvenšuvdnastáhta lea daid árvalan, ja sáddet listtu konvenšuvdnastáhtaide.

4. Lávdegotti miellahtut galget válljejuvvot čoahkkimis gosa konvenšuvdnastáhtat leat bovdejuvvon Generálačálli bokte, Ovtastuvvon našuvnnaid bargobáikkis. Dán čoahkkimis, gos lea mearridanváldi go guokte goalmádasoassi konvenšuvdnastáhtain leat čoahkkimis, leat evttohasat válljejuvvon geat ožžot eanemus jienaid ja čielga eanetlogu jienaid daid konvenšuvdnastáhtaid ovddasteddjiin geat oassálastet čoahkkimis ja jienastit.

5.

a) Lávdegotti miellahtut galget válljejuvvot njealji jahká. Ovcci miellahtus geat válljejuvvojit vuosttas válggas, loahppá doaibmaáigi maŋŋil guokte jagi, ja dalá maŋŋil vuosttas válgga galget ovcci miellahtu nama mearriduvvot vuorbádeami bokte, maid jodiheaddji čađaha,

b) Jos lávdegotti miellahttu ii šat sáhte doaimmahit barggudis, de galgá konvenšuvdnastáhta guhte árvalii miellahtu, nammadit eará áššedovdi iežas stáhtalahtuid gaskkas, dainna eavttuin ahte lávdegoddi dan dohkkeha.

6. Konvenšuvdnastáhtat galget vástidit lávdegotti miellahtuid goluid nu guhká go sii doaimmahit lávdegotti barggud (rievdadus (geahča Váldočoahkkima jagi 1992 juovlamánu 16. beaivásaš cealkámuša 47/111)).

Art.9.1. Konvenšuvdnastáhtat leat geatnegahttojuvvon Ovtastuvvon našuvnna generálačálli bokte, addit lávdegoddái raportta geahčadeapmái,

láh kavuđđosaš, rievttálaš, hálldahuslaš dahje eará doaibmabijuid birra maid dán konvenšuvnna mearrádusaid vuodul áigot čađahit,

a) maŋimusat jagi maŋŋil go konvenšuvdna lea fápmuduvvon guoskevaš konvenšuvdnastáhtas, ja

b) dasto juohke nuppi jagi, ja muđui lávdegotti dáhtu mielde. Lávdegoddi sáhhtá gáibidit eanet dieđuid konvenšuvdnastáhtain.

2. Lávdegoddi galgá jahkásaččat addit Ovtastuvvon našuvnnaid váldočoahkkimii, Generálačálli bokte, raportta doaimmaidis birra, ja das lea vejolaš buktit árvalusaid ja oppalaš rávvagiid raporttaid geahčademiid ja dieđuid vuodul maid konvenšuvdnastáhtain lea ožžon. Árvalusat ja oppalaš rávvagat galget laktojuvvot lávdegotti raportii, ovttas vejolaš cealkámušaiguin konvenšuvdnastáhtaid bealis. Árvalusat ja oppalaš rávvagat galget almmuhuvvot Váldočoahkkimis, konvenšuvdnastáhtaid vejolaš cealkámušaiguin ovttas.

Art.10.1. Lávdegoddi mearrida iežas čoahkkinnortnega.

2. Lávdegoddi galgá iežas luohttámušolbmuid välljet guovtti jahkái.

3. Ovtastuvvon našuvnnaid generálačáli galgá doaibmat lávdegotti čállingoddin.

4. Lávdegotti čoahkkimat galget dábálaččat dollojuvvot Ovtastuvvon našuvnnaid bargobáikkis.

Art.11.1. Jos konvenšuvdnastáhta oaivvilda ahte muhtun eará

konvenšuvdnastáhta ii čađat konvenšuvnna mearrádusaid, de sáhtta dat

ovddidit ášši lávdegoddái. Lávdegoddi galgá de sáddet ášši guoskevaš

konvenšuvdnastáhtii. Golmma mánu sisa galgá vuostáiváldistáhta addit

lávdegoddái čálalaš čilgehusa dahje cealkámuša movt ášši sáhtašii čoavdit, ja

vejolaččat almmuhit makkár doaibmabijut leat álggahuvvon buoridan dihte dili.

2. Jos ášši ii čovdojuvvo dohkálaš vuogi mielde masa goappaš bealit

miediheaba guđa mánu sisa maŋŋil go vuostáiváldistáhta oaččui vuosttas

diedáhusa, juogo bilaterála šiehtadallamiid bokte dahje eará vugiid bokte mat

leat geavahas, de galgá goappáge stáhtas leat vuoigatvuohta odđasit

ovddidit ášši dieđiheami bokte lávdegoddái ja nuppi guoskevaš stáhtii.

3. Lávdegoddi galgá meannudit vuostáiváldojuvvon ášši artihkkala 2 vuodul

maŋŋil go lea guorahallan leat go buot siskkáldas ja áigequovdilis

riekteneavvut ollislaččat geahččaluvvon, álbmotrievtti almmolaš

dohkkehuvvon prinsihpaid mielde. Dát njuolggadus ii gusto jos riekteneavvuid geavaheapmi lea váldán eahpegovttolaš guhkes áiggi.

4. Lávdegottis lea vejolaš buot áššiid oktavuodas maid oažžu meannudeapmái, gáibidit konvenšuvdnastáhtain eanet dieđuid jos dat áššái leat dehálaččat.

5. Go lávdegoddi guorahallá áššiid dán artihkkala vuođul, de lea guoskevaš konvenšuvdnastáhtain vuoigatvuohta sáddet ovddasteaddji gii oassálastá, jienastanvuoigatvuođa haga, lávdegotti barggus nu guhká go ášši meannuduvvo.

Art.12.1.

a)Maŋŋil go lávdegoddi lea viežžan ja čohkken buot dárbblaš dieđuid, de galgá jođiheaddji nammadit ad hoc soabatkommišuvnna (dán rájes gohčoduvvo kommišuvdna) mas vihtta olbmo sáhttet, muhto eai dárbbáš, doaibmat lávdegotti miellahttun. Kommišuvdnalahtut galget nammaduvvot riidoášši oasehasaid ovttajienalaš miedihemiin, ja kommišuvdna galgá addit ráđiid guoskevaš stáhtaide ja proseassas fállat veahki gávdnat miedis čovdosa man vuolggasadji lea gudnečájeheapmi dán konvenšuvdnii.

b)Jos riidoášši oasehasat golmma mánu sisa eai leat soabadan kommišuvnna čoahkkádusa hárrái, ollislaččat dahje belohahkii, de galget daid miellahtuid sadjái maid riidoáššiid oasálaččat eai leat dohkkehan válljejuvvot ođđa kommišuvdnalahtut lávdegotti iežas miellahtuid gaskkas, čiegus jienastemiin ja guokte goalmmás eanetloguin.

2.Kommišuvdnalahtut galget doaibmat persovnnalaš návccaid vuodul. Sii eai galgga stáhtalahtut daid stáhtain geat leat mielde riidoáššis dahje stáhtas mii ii leat mielde dán konvenšuvnna.

3.Kommišuvdna galgá válljet alcces jođiheaddji ja mearridit čoahkkinortnega.

4.Kommišuvnna čoahkkimat galget dábálaččat dollojuvvot Ovtastuvvon našuvnnaid bargobáikkis dahje doppe gos kommišuvdna gávdná heivvolažžan.

5.Čállingotti, mii lea namuhuvvon artihkkalis 10 nr. 3, galgá maid kommišuvdna beassat geavahit jos riidoášši konvenšuvdnastáhtaid gaskkas mielddisbuktá dárbbu vuodđudit kommišuvnna.

6.Riidoášši oasehasat galget dásedit juogadit buot kommišuvdnamiellahtuid goluid gaskaneaset, Ovtastuvvon našuvnnaid generálačáli meroštallamiid vuodul.

7. Generálačállis lea váldi dárbbu mielde máksit kommišuvdnamiellahtuid goluid ovdal go riidoáššiid oasehasat sáhttet daid máksit dán artihkkala nr. 6 mearrádusaid mielde.

8. Buot dieđuid maid lávdegoddi lea viežžan ja čohkken, galgá kommišuvdna beassat ráđđet, ja kommišuvdna sáhtta gáibidit guoskevaš stáhtaid buktit eanet dieđuid mat áššái leat dehálaččat.

Art.13.1. Go kommišuvdna lea gárvvisin meannudan ášši, de galgá dat ráhkadit raportta mii geigejuvvo lávdegotti jodiheaddjái, loahppaarvalusaiguin buot duohta dilálašvuodaid birra mat konvenšuvnna oasálaččaid riidoáššái leat dehálaččat, ja rávvagiiguin maid dat oaidná ávkkálažžan gávdnat mieđis čovdosa riidoáššái.

2. Lávdegotti jodiheaddji galgá sáddet kommišuvdnaraportta riidoášši oasehasaide. Stáhtat galget golmma mánu sisa dieđihit lávdegotti jodiheaddjái váldet go sii vuhtii kommišuvdnaraportta rávvagiid.

3. Go dán artihkkala nr. 2 namuhuvvon áigemearri lea dievvan galgá lávdegotti jodiheaddji sáddet kommišuvdnaraportta ja guoskevaš konvenšuvdnastáhtaid julggaštusaid eará konvenšuvdnastáhtaide.

Art.14.1. Konvenšuvdnastáhta sáhtta goas ihkinassii julggaštit ahte dohkkeha lánvegeotti válddi vuostáiváldit ja meannudit áššiid ovttaskas olbmui dahje olmmošjoavkkui geat gullet dan mearridanválddi vuollai ja čuoččuhit iežaset gillán vuoigatvuođaid rihkkumiid konvenšuvnna njuolggadusaid ektui.

Lánvegeoddi ii galgga vuostáiváldit áššiid konvenšuvdnastáhtain geat eai leat addán dakkár julggaštusa.

2. Konvenšuvdnastáhta gii julggašta dán artihkkala nr. 1 vuodul, sáhtta ásahit dahje válljet orgána iežas siskkáldas riektivuogádaga rámmaid siskkobealde mii oažžu válddi vuostáiváldit ja meannudit váiddaáššiid ovttaskasolbmui ja joavkkui, mat gullet konvenšuvdnastáhta mearridanválddi vuollái, ja čuoččuhit iežaset gillán vuoigatvuođaid rihkkumiid konvenšuvnna njuolggadusaid ektui, ja geat leat geahččalan eará báikkálaš riekteneavvuid mat gávdnojit.

3. Julggaštus mii addojuvvo dán artihkkala nr.1 vuodul, ja namma dan orgánas mii lea ásahuvvon dahje válljejuvvon dán artihkkala nr. 2 vuodul, galgá guoskevaš konvenšuvdnastáhta bealis addojuvvot Ovttastahtton našuvnnaid generálačálii vurkkodanháldui, gii galgá sáddet kopijja eará konvenšuvdnastáhtaide. Julggaštusa sáhtta vaikko goas fámohttit dieđiheami bokte Generálačállái, muhto dakkár fámohttin ii oaččo guoskat dakkár áššiid mat leat juo ovddiduvvon lánvegeodái.

4. Orgána mii lea ásahuvvon dahje välljejuvvon dán artihkkala nr. 2 vuodul, galgá fievrridit váiddaáššiidjournala, ja duodaštuvvon kopiiijat journalafievrrideamis galget jahkásaččat sáddejuvvot Generálačállái heivvolaš kanálaid bokte, muhto sisdoallu ii galgga almmuhuvvot.

5. Jos son guhte ášši váidá ii olat dohkálaš ortnega dan orgána bokte mii lea ásahuvvon dahje välljejuvvon dán artihkkala nr. 2 vuodul, galgá sus leat vuoigatvuohta ovddidit ášši lávdegoddái guđa mánu sisa.

6.

a) Lávdegoddi galgá oskkáldasvuodas addit konvenšuvdnastáhtii gii navdojuvvo rihkkun konvenšuvnna mearrádusaid dieđuid buot áššiid birra maid dat lea ožžon, muhto dat ii galgga almmuhit ovttaskas olbmo dahje joavkku ihčodaga almmá miediheami haga. Lávdegoddi ii galgga dohkkehit anonyma áššiid,

b) Golmma mánu sisa galgá vuostáiváldistáhta addit lávdegoddái čálalaš čilgehusa dahje cealkámuša movt ášši sáhtašii čoavdit, ja vejolaččat almmuhit makkár doaibmabijut leat álggahuvvon buoridan dihte dili.

7.

a) Go lávdegoddi meannuda ášši maid lea ožžon, de galgá árvvoštallat buot dieđuid maid lea ožžon guoskevaš konvenšuvdnastáhtas ja sus gii lea váidán

ášši. Lávdegoddi ii galgga meannudit váiddaášši ovdal go lea guorahallan leat go buot siskkáldas áigejuovdilis riekteneavvut ollislaččat geahččaluvvon. Dát njuolggadus ii galgga almmatge gustot jos riekteneavvuid geavaheapmi váldá govttohis guhkes áiggi.

b)Lávdegoddi galgá sáddet iežas vejolaš árvalusaid ja rávvagiid guoskevaš konvenšuvdnastáhtii ja sutnje gii ášši lea váidán.

8.Lávdegoddi galgá jahkásaš raporttastis čállit čoahkkáigeasu dákkár áššiid birra, ja vejolaččat čoahkkáigeasu mas guoskevaš konvenšuvdnastáhtaid čilgehusat ja cealkámušat leat mielde, ja iežas árvalusat ja rávvagat.

9. Lávdegottis lea váldi čađahit dán artihkkala namuhuvvon doaimmaid go uhcimus logi konvenšuvdnastáhta leat searvan julggaštusaide dán artihkkala nr. 1 vuodul.

Art.15.1. Dassáži go Kolonijaid ja daid álbmogiid iehčanasvuoda julggaštusa ulbmilat leat ollašuvvan, mat leat mielde jagi 1960 juovlamánu 14. beaivásaš Váldočoahkkima cealkámušas 1514 (XV), de eai galgga dán konvenšuvnna mearrádušat mangle láchkai ráddjet dáid olbmuid váidinvuoigatvuodaid eará riikkaidgaskasaš bargovugiid bokte dahje Ovtastuvvon našuvnnaid ja dan sierraorganisašuvnnaid bokte.

2.

a) Lávdegoddi, nammaduvvon artihkkala 8, nr. 1 vuodul, galgá oažžut váiddaáššiin kopijaid, ja daidda addit cealkámušaid ja rávvagiid Ovtastuvvon našuvnnaid orgánaid ovdii, mat meannudit ássiid váiddaáššiid ieštivrenkeahtes ja geahčuvuol guovlluin ja buot eará guovlluin gos Váldočoahkkima cealkámuš 1514 (XV) bohtá atnui ja nu leat orgánat mielde meannudeamen áššiid mat njuolgut leat čadnojuvvon dán konvenšuvnna prinsihpaide ja ulbmiliidda, ja konvenšuvnna guoskevaš áššiid mat ovddiduvvojit dáid orgánaide,

b) Lávdegoddi galgá, Ovtastuvvon našuvnnaid doaibmaválddalaš orgánain oažžut raportakopijaid láhkavuđđosaš, rievttálaš, hálldahuslaš ja eará doaibmabijuin maid hálldahus lea čađahan bustávva a) namuhuvvon guovlluin, ja mat njuolgut leat čadnojuvvon dán konvenšuvnna prinsihpaide ja ulbmiliidda, ja dat galgá buktit cealkámušaid ja rávvagiid dáid orgánaide.

3. Lávdegoddi galgá iežas raporttas Váldočoahkkimii, váldit mielde čoahkkáigeasu váidagiin ja raporttain maid lea ožžon Ovtastuvvon našuvnnaid orgánain, ja lávdegotti iežas cealkámušaid ja rávvagiid váiddaáššiid ja raporttaid oktavuodas.

4. Lávdegoddi galgá gáibidit Ovtastuvvon našuvnnaid generálačállis buot dieđuid konvenšuvnna ulbmiliid ja doaimmaid birra mat gusket dán artihkkala nr.2 bustávva a) namuhuvvon guovlluide.

Art.16. Konvenšuvnna mearrádušat movt čoavdit riidduid dahje váidagiid eai galgga váikkuhit eará riidočoavdin dahje váiddaáššiid bargovugiide mat njuolggadusaid dahje konvenšuvnnaid bokte leat mearriduvvon Ovtastuvvon našuvnnaid dahje dan sierraorganisašuvnnaid bokte, ja dat eai galgga hehttet konvenšuvdnastáhtaid geavaheamis eará bargovugiid čoavdit riidduid oppalaš dahje erenoamáš riikkaidgaskasaš fámoláš šiehtadusaid vuodul.

Oassi III

Art.17.1. Konvenšuvnna sáhttet vuolláičállit buot Ovtastuvvon našuvnnaid miellahttustáhtat dahje dan sierraorganisašuvnnaid, ja buot stáhtat mat dorjot Riikkaidgaskasaš duopmostuolo njuolggadusaid, ja buot stáhtat maid Ovtastuvvon našuvnnaid válđočoahkkinn lea ávžžuhan searvat konvenšuvdnii.

2. Konvenšuvdna galgá ratifiserejuvot. Ratifikašuvdnadokumeanttat galget addojuvvot Ovtastuvvon našuvnnaid generálačállin vurkkodanháldui.

Art. 18.1. Konvenšuvnna dohkkeheapmi galgá leat rabas buot stáhtaide mat leat namuhuvvon artihkkalis 18 nr.1.

2. Dohkkeheapmi čađahuvvo go dohkkehandokumeanta addojuvvo Ovttastahtton našuvnnaid generálačállli vurkkodanháldui.

Art. 19.1. Konvenšuvdna fápmuduvvo go golbmalogi beavvi leat vássán dan beavvi rájis go guoktelogičihččet ratifikašuvdna- dahje dohkkehandokumeanta leat addojuvvon olgoriikkadepartemeantta vurkkodanháldui.

2. Dan stáhtas gos konvenšuvdna ratifiserejuvvo dahje dohkkehuvo maŋŋil go guoktelogičihččet ratifikašuvdnadokumeanta lea addojuvvon, fápmuduvvo konvenšuvdna golbmalogát beavvi maŋŋilgo dan ratifikašuvdnadokumeanttat leat addojuvvon vurkkodanháldui.

Art. 20.1. Čálalaš spiehkasteamit mat gustojedje dalle go ratifikašuvdna dahje dohkkeheapmi fápmuduvvui galget addojuvvot Ovttastuvvon našuvnnaid generálačállái, gii fas galgá daid doaimmahit buot stáhtaide mat dorjot konvenšuvnna. Stáhta mii vuosttalda spiehkastemiid, galgá ovdal go okcilogi beavvi leat vássán dan beavvi rájis go ášši almmuhuvvui dieđihit Generálačállái ahte ii dohkket spiehkastemiid.

3. Spiehkastemiid sáhtta vaikko goas heaittihit almmuheami bokte

Generálačállái. Almmuheapmi gusto dan beivvi rájes go vuostáiváldi daid
oažžu.

Art.21. Konvenšuvdnastáhta sáhtta eretcealkinalmmuhusa bokte almmuhit

Ovttastuvvon našuvnnaid generálačállái ahte háliida eretcealkit konvenšuvnna.

Eretcealkin doaibmagoahdá jagi manjil dan beivvi rájes go Generálačállái oažžu
eretcealkinalmmuhusa.

Art. 22. Jos riidu badjána guovtti dahje eanet konvenšuvdnastáhtaid gaskka

konvenšuvnna dulkomis ja geavaheamis, maid ii leat vejolaš čoavdit

šiehtadallamiid dahje eará bargovugiid bokte mat čielgasit bohtet ovdan dán

konvenšuvnna, de galgá ášši jos nubbi stáhta dan gáibit čujuhuvvot

Riikkaidgaskasaš duopmostullui gos ášši mearriduvvo, jos stáhtat eai soabat

čoavdit riiddu eará láhkai.

Art. 23.1 Juohke konvenšuvdnastáhta sáhtta čálalaččat árvalit rievdadit

konvenšuvnna ja sáddet árvalusa Ovttastuvvon našuvnnaid generálačállái.

2. Ovtastuvvon našuvnnaid generálačálli galgá mearridit vejolaš doaibmabijuid rievdadusárvalusa vuodul.

Art.24. Ovtastuvvon našuvnnaid generálačálli galgá buot stáhtaide mat leat namuhuvvon artihkkalis 17 nr. 1 almmuhit čuovvovaččat:

a)vuolláičállimiid, ratifikašuvnnaid ja dohkkehemiid artihkkaliid 17 ja 18 vuodul,

b)beaivi goas konvenšuvdna fápmuduvvui artihkkala 19 vuodul,

c)diedihemiid ja julggaštusaid mat leat vuostáiváldojuvvon artihkkaliid 14, 20 ja 23 vuodul,

d)eretcealkimiid artihkkala 21 vuodul.

Art. 25.1. Dát konvenšuvdna, jos kinnalaš, engelas, fránska, ruoššalaš ja spánskalaš teavsttat leat seamma doallevaččat, galgá vurkejuvot Ovtastuvvon našuvnnaid arkiivavuorkái.

2. Ovtastuvvon našuvnnaid generálačálli galgá dán konvenšuvnnas sáddet duođaštuvvon kopijja buot stáhtaide maid artihkal 17 nr. 1 namuha.